Eventueele spatiëeringen zijn door ons aangebracht.

Reeds het „Inleidend woord" is leerrijk.

Daarin wijst de Commissie erop,

dat sinds de invoering van het Reglement van 1816 het vraagstuk der reorganisatie de aandacht heeft gevraagd. Dit reglement mag geen ontwikkeling heeten van de klassiek-Gereformeerde presbyteriale Kerkorde. Deze toch legt sterk den nadruk op het ambt, als het middel, waardoor Christus Zijn Kerk regeert, en op de belijdenis als gemeenschappelijk getuigenis der Kerk; terwijl het zeggenschap van den Staat, als hebbende zijn eigen levensgebied, ten stelligste wordt ontkend.

Veel dichter bij het oude Geref. Kerkrecht stond dan ook het ontwerp, hetwelk onder Koning Lodewijk Napoleon in 1809 was ingediend (afgedrukt bij Hooyer, Kerkordeningen blz. 499). De opdracht aan de Commissie van 1809 gegeven en de interpretatie van die opdracht door de Commissie van 1809, laat dit duidelijk zien (Hooyer blz. 514).

Door het reglement van 1816 echter bleef eenerzijds een groote leerstellige en geestelijke vrijheid gewaarborgd, maar miste de Hervormde Kerk de macht haar eigen belijdenis aan te vullen en te herzien, ja bleef zij in gebreke het centrum van haar belijdenis duidelijk aan te wijzen. Zinsneden als „de handhaving harer leer"; „geest en hoofdzaak", „aard en karakter der Hervormde Kerk hier te lande" werden nergens omschreven. Zoo werd het onderling vertrouwen ondermijnd.

In 1834 en in 1886 waren er bewegingen, die revolutionair waren, maar waarin toch tot uiting kwamen verschillende bezwaren, die ook geteeld werden en worden door getrouwe leden der Herv. Kerk. En met deze dingen houdt ook verband het concept van prof. dr Slotemaker de Bruine en ds Blanson Henkemans van 1905.

De Commissie voor de reorganisatie van 1929 heeft niet de *Dordtsche* Kerkorde als leiddraad genomen, maar is uitgegaan van sommige beginselen, in het ontwerp van 1809 duidelijk geformuleerd, terwijl zij dankbaar gebruik gemaakt heeft van den arbeid van de heeren Slotemaker de Bruine en Blanson Henkemans, al kwam zij dikwijls tot een geheel andere formuleering.

In de eerste alinea al komt het uit, dat de reorganisatie een mak karakter zal dragen.

Hoeveel beter heeft een blad als „De Waarheidsvriend" meer dan eens de zonden van het Reglement van 1816 uitgekreten.

Dit reglement, zoo leest men hier, mag geen ontwikkeling heeten van de klassiek-Geref. presbyteriale Kerkorde.

Geen ontwikkeling?

Waarom niet liever gezegd, dat het door zijn collegialisme de ondergang van de Gereformeerde Kerkenorde beteekende?

Zeker, als een van de bezwaren gold, dat de Overheid dit Reglement aan de kerk had opgedrongen.

Groen van Prinsterer sprak dan ook van een „Staatscreatuur".

Maar dat betrof slechts het vitium originis, de ongerechtigheid van zijn geboorte.

Daardoor was het Reglement van 1816 kerkrechtelijk gezien onwettig.

Doch al zou de kerk zelf het hebben uitgedacht en zichzelf in den genootschapsvorm hebben gestoken, dan zou het nog te veroordeelen zijn.

Dan had zij zichzelf een dwangbuis aangetrokken, vooral voor de kerk van Christus een onwaardige daad.

En wie meent, dat dit reorganisatie-plan ook artikelen zal bevatten, waarin de fiere uitspraak, dat de kerk het zeggenschap van den Staat over haar, als hebbende zijn eigen levensgebied, ten stelligste ontkent, komt bedrogen uit.

In den loop der 19de eeuw heeft de Overheid zelf haar zeggenschap over de Ned. Herv. Kerk al meer ingekrompen en haar bemoeiing met de interne aangelegenheden vrijwel opgegeven.

Dit reorganisatie-rapport sluit zich wat de verhouding van Kerk en Staat aangaat, geheel aan bij den feitelijken toestand.

Of dit rapport wordt aanvaard of dat het oude reglement blijft gehandhaafd, maakt praktisch niet het minste verschil.

In dit opzicht is het rapport feitelijk misleidend.

Geen poging wordt in het werk gesteld om de „gulden koorde" tusschen de Overheid en de Nederlandsch Hervormde Kerk te slaken.

Er wordt niet voorgesteld om staatsgeld voortaan te weigeren.

Het blijft alles bij het oude.

Ongetwijfeld heeft het rapport gelijk, dat de Gereformeerde Kerkenorde sterk den nadruk legt op het ambt, waardoor Christus Zijn Kerk regeert.

Maar zij legt ook nog op iets anders den nadruk n.l. op de zelfstandigheid der plaatselijke kerk.

Beide behooren bijeen.

Het ambt kan niet tot zijn recht komen als de autonomie der plaatselijke kerk niet wordt erkend.

Het genootschap maakt den ambtsdrager juist tot een beambte.

Omdat dit reorganisatie-rapport niet uitgaat van de autonomie der plaatselijke kerk en met de genootschapsidee niet breekt, stelt het het ambt in precies dezelfde scheeve positie als het oude reglement.

Het brengt geen enkele principiëele verbetering.

En nu de klausule, dat de Gereformeerde Kerkenorde sterk den nadruk legt op de belijdenis als gemeenschappelijk getuigenis der Kerk.

Die stem is prof. Haitjema's stem.

Het wordt hier als klassiek Gereformeerd aangediend, dat de kerk niet is een belijdeniskerk, maar een belijdende kerk.

Onze lezers weten wat zin hieraan is te hechten.

Neen, onze oude Gereformeerden beschouwden de belijdenis maar niet als een gemeenschappelijk getuigenis der kerk.

Zij aanvaardden haar als akkoord van gemeenschap.

Alleen plaatselijke kerken, welke die belijdenis voor haar rekening nemen, kunnen in het Gereformeerde Kerkverband treden.

Alleen personen, die deze belijdenis onderschrijven, kunnen tot de gemeenschap eener plaatselijke kerk worden toegelaten.

Zóó wil het het „klassieke" Gereformeerde kerkrecht.

Maar dit reorganisatie-rapport bevindt zich daarmee gelijk nader blijken zal in lijnrechten strijd.

Als groote grief wordt het hier het reglement van 1816 aangerekend, dat het in gebreke bleef het centrum van de belijdenis der kerk duidelijk aan te wijzen, dat b.v. een uitdrukking als „geest en hoofdzaak" nergens wordt omschreven.

Hierdoor wordt niet meer of minder uitgesproken, dan dat de belijdenis niet ten volle behoeft te worden gehandhaafd.

Het gaat om het centrum.

Niet dit is het funeste van het oude regiem, dat het alleen instemming „in geest en hoofdzaak" vroeg, maar dat het niet nauwkeurig vaststelde, wat onder „geest en hoofdzaak" valt en wat voor vleesch en bijzaak moet worden gehouden.

Aldus de Commissie.

Maar dan is ook de belijdenis geen belijdenis meer.

Een officiëele greep eruit wordt dan belijdenis.

Het overige wordt als belijdenis prijsgegeven.

En wanneer men dan uit het vervolg vernemt, waarop „geest en hoofdzaak" worden saamgetrokken, welk een luttel beetje er van de oude belijdenis overblijft, dan vraagt men zich af of het oude reglement per saldo nog niet de voorkeur verdient.

Want onder het oude regiem bestaat de mogelijkheid, dat een sterke groep veel meer onder „geest en hoofdzaak" opneemt en daarvoor strijdt, dan wanneer de Ned. Herv. Kerk naar dit rapport zou worden gereorganiseerd.

Waarom vervolgens in dit rapport de bewegingen van 1834 en 1886 als revolutionair moeten worden gebrandmerkt, begrijpen we niet. Het krasse „revolutionair" steekt wel scherp af tegen de zoetsappigheid, waarmee het zich over het reglement van 1816 uitlaat. Hieruit komt dezelfde mentaliteit, die de „Afgescheidenen" in 1834 vervolgde en de „Doleerenden" uitwierp, u tegemoet. Dat de trouwe belijders van '34 en '86 althans bedoelden op te komen voor het gezag van Christus als Koning Zijner Kerk tegen het gezag van genootschappelijke heeren wordt door de kwalifikatie „revolutionair" uitgesloten.

Nog altijd worden we hierin door onze naaste broeders miskend.

Gaan we hieraan echter voorbij zonder aan onze gevoelens uiting te geven.

Wat in het „Inleidend Woord" de deur sluit, is de verklaring, dat de Commissie niet de Dordtsche Kerkorde als leiddraad heeft genomen.

Let wel!

Niet alleen denkt de Commissie er niet aan te adviseeren tot den oorspronkelijken Gereformeerden kerkvorm terug te keeren en weer overeenkomstig de Dordtsche Kerkorde kerkelijk te leven.

Maar zij wil die Kerkenorde niet eens als leiddraad kiezen.

De „klassiek-Gereformeerde presbyteriale Kerkorde" wordt eenvoudig opzij gezet!

Men behoeft niet te vragen wat men van deze Commissie te wachten heeft.

Ach, men praat wel veel over de „oude vaderlandsche kerk".

Men betuigt daaraan wel zijn liefde!

Doch die liefde is louter platonisch.

Als de gelegenheid zich opdoet om te toonen, dat men de voortzetting van de „oude vaderlandsche kerk" wil zijn, laat men die opzettelijk voorbij gaan.

Liever gaat men bij zijn reorganisatie uit van sommige beginselen in het ontwerp van 1809, dat onder Koning Lodewijk Napoleon was ingediend en dat ook van de kerk een „staatscreatuur" en een „genootschap" zou hebben gemaakt. En van het concept van prof. Dr Slotemaker de Bruine en ds Blanson Henkemans van 1905, dat wel trachtte aan gerezen bezwaren tegemoet te komen, maar waarin de principiëel Gereformeerde lijn ontbrak.

En dat wordt dan opgedischt als een ontwikkeling van de klassiek-Gereformeerde presbyteriale Kerkorde!!!

In het Nederlandsche kerkelijke leven zijn wel veel dingen mogelijk!

— **Studiebeurs en schisma.**

Kort geleden schreven we iets over studiebeurzen.

We deden dit naar aanleiding van het geval van den schismatieken predikant, Ds E. L. Smelik.

We stelden daarbij eenige mogelijkheden, omdat we niet wisten, onder welke voorwaarden de Kas voor Hulpbehoevende Studenten in Zuid-Holland ten Noorden steun verleent.

Ds Br(oekstra) van R(ijnsburg) ontsteekt daarover in de „Leidsche Kerkbode" het noodige licht.

Hij schrijft aan zijn „vriend in Zion":

Ge vroegt mij, wat dat toch was met Ds E. L. Smelik, predikant te Rotterdam in „de Geref. Kerk in H. V." Ge hadt over hem gelezen in het kort verslag van de laatst gehouden Partic. Synode van Z.-Holland (N.) en ge hebt gemerkt, dat dit nog al de aandacht in den lande getrokken heeft, zoo zelfs, dat Prof. Hepp er een tamelijk lang artikel aan gewijd heeft in „De Reformatie". Nu is het geval zoo, Ds Smelik heeft indertijd uit de Kas voor Hulpbeh. Studenten steun ontvangen. Toen nu Ds S. geweend heeft wegen te moeten inslaan, die gemaakt hebben, dat hij niet langer als Gereformeerd predikant in onze Kerken kon gehandhaafd blijven en hij voortging onze Kerken te bestrijden en af te breken, hebben de Deputaten voor die Kas hem verzocht, de genoten studiegelden te restitueeren, daar het zeker nooit de bedoeling geweest is hem te steunen om onze Kerken af te breken. Door genoemde Deputaten was hem geen verklaring afgevraagd, in een dergelijk geval genoten gelden terug te storten. De Partic. Synode had blijkbaar zulk een geval niet voorzien, wat te verklaren is, omdat naar mijn beste weten in ons ressort een dergelijk geval zich nog niet had voorgedaan. Tot dien tijd was alleen bepaald, dat een verklaring moest worden afgelegd, dat wanneer de gesteunde later in de gelegenheid was terug te betalen, hij dan verplicht was dit te doen. Nu is dit anders, waar op voorstel van Deputaten de Synode bepaald heeft, in de af te leggen verklaring ook een zinsnede op te nemen, dat bij verbreking van den band met de Kerken men verplicht is, de genoten gelden te restitueeren. Bij Ds S. was het dus niet anders dan een zedelijke verplichting. Het geval kon zich voordoen, dat Ds S. dit anders zag dan Deputaten. Maar in elk geval kon worden verwacht, dat hij aan de burgerlijke beleefdheid zou voldoen om ten minste iets van zich te laten hooren. Hij zweeg echter in alle talen. Dit werd op de Synode gerapporteerd en deze nam het standpunt van hare Deputaten over en besloot teneinde nu zelf een schrijven tot Ds S. te richten. Resultaat was wederom nihil, tot tweemalen toe. Vandaar dat de Synode het u bekende besluit nam. Nog eens, meer dan een zedelijk recht konden Synode en Deputaten toen niet laten gelden, maar ge zult kunnen verstaan, dat de Synode terecht verontwaardigd was over de handeling van Ds S. Hij heeft het zich zelf te wijten, dat een dergelijke publicatie moest plaats vinden. Het geheel is een minder aangename geschiedenis, maar zooals ik reeds mededeelde, heeft de Synode de noodige maatregelen genomen om een dergelijk incident te voorkomen. Bij het zedelijk recht is nu ook een ander recht gekomen door de ondertekening van bovengenoemde clausule. Laat ik, voor ik van deze onverkwikkelijke geschiedenis afstap, de hoop uitspreken, dat Ds S. alsnog de beleefdheid zal hebben, om de Synode te antwoorden.

Er bestond dus in Zuid-Holland ten Noorden voor hen, die ondersteuning genoten, wel een verplichting tot terugbetalen.

Zelfs moest door den ondersteunde een verklaring in dien zin worden afgelegd.

Doch daarin was opgenomen de voorwaarde: „wanneer de gesteunde later in de gelegenheid was terug te betalen".

Die voorwaarde maakte de bepaling humaan.

Geen tijdstip werd genoemd.

De duimschroeven werden niet aangezet.

Zou iemand nooit in de gelegenheid komen zijn schuld af te doen, dan werd hem van te voren reeds kwijtschelding verzekerd.

In dien vorm kan tegen de verplichting niet de minste bedenking rijzen.

Veeleer mag ze als billijk worden beschouwd.

Wanneer iemand wel in de gelegenheid komt vloeit zijn storting in de kas terug, waaruit dan aan andere studenten hulp kan worden geboden.

De eerste moeilijke jaren behoeven den ondersteunde niet te verontrusten.

Dikwijls zal misschien de gelegenheid zich niet opdoen vóór „de kinderen groot zijn".

Maar dan heeft hij ook zijn belofte in te lossen.

Er schuilt vanzelf niets onvriendelijks in als Deputaten af en toe eens informeeren of de in de verklaring genoemde gelegenheid zich niet reeds heeft voorgedaan.

Had Ds E. L. Smelik dan ook geantwoord: „ik kan nu het geld niet restitueeren, maar ik hoop mijn belofte na te komen", dan zouden Deputaten daarmede zeker wel genoegen hebben genomen.

Ieder kan op zijn vingers natellen, dat het traktement in de schismatieke miniatuurkerkjes in de dure groote steden niet groot kan zijn.

Had Ds E. L. Smelik in bovenbedoelden geest geantwoord, we zouden zelfs gaarne als pleitbezorger zijn opgetreden.

Maar hij heeft niet geantwoord.

We noemden dat ondankbaar en onbeleefd.

En daar blijven we bij.

De verontwaardiging der Synode begrijpen we volkomen.